

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ДОСЛІДНИКІВ ОСВІТИ» (УКРАЇНА)
УНІВЕРСИТЕТ ХАСАНУ ІІ (МАРОККО)
ПОЛІСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (БІЛОРУСЬ)
АСОЦІАЦІЯ КУЛЬТУРНОГО І СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (БОЛГАРІЯ)
ANTALYA AKEV ÜNİVERSİTESİ (ТУРЕЧЧИНА)
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES (ISMA) (ЛАТВІЯ)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ У КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН:
ОСВІТА, ПОЛІТИКА, ЕКОНОМІКА,
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної конференції

8 червня 2021 року

Сєвєродонецьк 2021

УДК 001.981:[32+33+37+(008:007)]

Рекомендовано Вченою радою Навчально-наукового
інституту міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
(протокол № 9 від 27.05.2021 р.)

Редакційна колегія:

Целіщев О. Б., проф., д.т.н.
Козьменко О. І., доц., к.пед.н.
Бузько І. Р., проф., д.е.н.
Д'яченко Ю. Ю., проф., д.е.н.
Петрова М. М., проф., д.е.н.
Модестова Т. В., доц., д.пед.н.
Djakona V., as. prof., dr. sc. admin.
Dehtjare Je., as. prof., dr. oec.
Humbatova K., as. prof.
Павлова Л. І., доц., к.політ.н.
Рудницька Н. М., доц., к.філол.н.
Стрельцова В. Ю., доц., к.пед.н.

Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація : Матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., м. Северодонецьк, 8 червня 2021 р. / заг. ред. О. Б. Целіщев. – Северодонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – 204 с.

У збірнику матеріалів конференції містяться доповіді та повідомлення науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів України та іноземних держав V Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 8 червня 2021 р.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної філології, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, методики викладання іноземних мов. Подано матеріали з проблем та перспектив розвитку світового політичного процесу. Також розглянуто актуальні питання діяльності підприємств, розвитку туризму і сфери послуг в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Друкується в авторській редакції

УДК 001.981:[32+33+37+(008:007)]

© Східноукраїнський національний
університет імені В. Даля, 2021.

3. Гуриев С. Что вылечит мир от коронакризиса: демократия или авторитаризм? / С. Гуриев, П. Ратленд. 12.04.2020. Россия в глобальной политике. URL: <https://globalaffairs.ru/articles/chto-vylechit-mir/>
4. Guriev S. Informational Autocrats / S. Guriev, D. Treisman. 2018. Available at SSRN. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3208523

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ЧИННИК РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Мельничук В. І.

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

Процес євроінтеграції є сукупним вектором упровадження системних реформ, зумовленим загальним баченням розвитку держави та конституційно визначеною метою вступу України до Європейського Союзу. Орієнтири для подальших змін у специфіці здійснення влади та реалізації народовладдя закладено у положеннях Угоди про асоціацію України та ЄС [12]. Однак пов'язати реформу місцевого самоврядування, зокрема, її децентралізаційну складову із вказаним документом не вдається, позаяк в Угоді вона не згадується і не конкретизується. Ці аспекти, скоріше, відповідають парадигмі сповідуваних сторонами Угоди принципів, як-то:

- повага до демократичних цінностей;
- верховенство права, доброго врядування, прав людини і основоположних свобод;
- повага до різноманітності, людської гідності та відданості принципам вільної ринкової економіки, які сприяють участі України в Європейських політиках;
- стабільність і дієвість демократичних інституцій тощо [12].

Водночас, акцентуємо важливі пункти «Порядку денного асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію» від 16 березня 2015 року, де йдеться про такі пріоритети, як:

- внесення змін до Конституції для децентралізації влади;
- зміцнення функціонування місцевого та створення регіонального самоврядування, правового статусу служби в органах місцевого самоврядування, в тому числі шляхом децентралізації, яка наділить їх значними повноваженнями та забезпечить фінансовими

ресурсами згідно з відповідними стандартами, що містяться в Європейській хартії місцевого самоврядування [8].

Хронологічно процес унормування децентралізації як основоположного принципу реформування місцевого самоврядування в Україні виглядає так:

- з прийняттям Конституції України у 1996 році статтею 132 Основного закону закріплено, що територіальний устрій країни ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади [5];

- у 1998 році в Україні набрала чинності Європейська хартія місцевого самоврядування;

- 1 квітня 2014 року Урядом схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, якою передбачено розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади [6];

- у 2014 році підписано Угоду про асоціацію України та ЄС: 21 березня – політичну частину, 27 червня – економічну частину;

- 5 лютого 2015 року ухвалено закони «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та «Про засади державної регіональної політики» [9; 10]. Станом на травень 2021 року в державі утворено 1439 ОТГ [2];

- зміни у виборче законодавство було втілено у новому Виборчому кодексі України, прийнятому у грудні 2019 року;

- 17 липня 2020 року Верховна Рада завершила один із важливих етапів реформи децентралізації, проголосувавши за ліквідацію 490 старих районів і утворення 136 нових [4]. А у листопаді 2020 року було підписано Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій», який врегульовує аспекти реорганізації місцевих рад, їхніх виконавчих органів, районних рад як юридичних осіб публічного права, а також закінчення повноважень їхніх очільників у зв'язку зі змінами в адміністративно-територіальному устрої України [11].

Попри переконливі кроки у впровадженні децентралізаційної реформи відкритим залишається питання конституційного її закріплення. Наразі змін до Конституції, які б забезпечили незворотність процесу децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування, не внесено.

Обговорення проблем самоврядності завжди актуалізують споріднену з децентралізацією ідею субсидіарності, визначену вітчизняною дослідницею О. Мошак як організаційний і правовий принцип, згідно з яким завдання повинні вирішуватися на найнижчому або віддаленому від центру рівні – там, де їх вирішення можливе й ефективне. Відтак, центральна влада має відігравати субсидіарну (допоміжну), а не субординативну (підпорядковуючу) роль [7, с. 37–38]. Підкреслимо, що описаний принцип лежить в основі Європейської хартії місцевого самоврядування, у якій йдеться: «публічні повноваження здійснюються переважно тими органами публічної влади, які мають найтісніший контакт з громадянином. Наділяючи тими чи іншими повноваженнями інший орган, необхідно враховувати обсяг і характер завдання, а також вимоги досягнення ефективності та економії» [3]. Тобто передача управлінських функцій відбувається на максимально наближений до населення рівень, а головною умовою тут є спроможність ефективно виконувати вказані функції.

Наголосимо, що децентралізація як популярне політичне гасло зазвичай характеризується можливостями і перспективами, державною допомогою і сторонньою фінансовою підтримкою. Однак якщо підійти впритул до запровадження вказаного принципу реалізації публічної влади, то його суть сповнена значним пластом обов'язків і вимог відповідності – здатність їх дотримуватися визначає спроможність об'єднаних територіальних громад.

Успіх реформи місцевого самоврядування залежить не лише від політичної волі, важливими є розуміння і підтримка мешканців новостворених громад. Рівень їхньої поінформованості, якість комунікації із владою – як центрального, так і регіонального рівнів – теж запорука ефективних суспільно-політичних змін. Наразі результати соціологічних опитувань демонструють відсутність в українців відчуття позитивних зрушень від запровадження реформи децентралізації [1]. За таких обставин і в умовах дотримання євроінтеграційного курсу доцільно правильно акцентувати такі тези:

- децентралізація – це не зовнішня вимога, а один із важливих демократичних принципів; це один із найбільш дієвих механізмів включення громадянина у конструювання комфортного середовища власного життя;

- процес залучення громадян до формування системи місцевого самоврядування стає запорукою перетворення його на інститут локальної демократії. Однак лише усвідомлення того, що демократичні принципи збалансовано поєднують можливості, права і

відповідальність, дозволяє цій системі бути прогресивною, самодостатньою і справедливою;

– євроінтеграція – це допоміжний інструмент вивчення і запозичення кращих європейських практик функціонування політичної системи на усіх рівнях. Правильно оцінивши власний потенціал, можна видозмінювати раніше обрану континентальну модель організації влади на місцях, яка тяжіє до централізованого управління, й апробувати ті зразки врядування, де повноважності набувають локальні громади;

– в умовах сучасного етапу євроінтеграції важливо наголосити на можливості безпосередньої співпраці і комунікації органів місцевого самоврядування та представників громадського сектору України з відповідними європейськими інституціями. Окрім досвіду така взаємодія дозволить підвищити фаховий рівень регіональних посадовців, галузевих активістів та залучити різного роду інвестиції для розвитку громад.

Література

1. Громадська думка населення щодо реформи децентралізації та її результатів (серпень 2020 р.). Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/gromadska-dumka-naselennya-shchodo-reformi-detsentralizatsii-ta-ii-rezultativ>
2. Децентралізація: Офіційний портал. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada>
3. Європейська хартія місцевого самоврядування (м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року): офіційний переклад. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
4. Кириленко О. Нові райони України: 15 відповідей на поширені запитання. Українська правда. 27 липня 2020 р. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/07/27/7260764/>
5. Конституція України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
7. Мошак О. Правовий зміст принципу субсидіарності в умовах євроінтеграції України. *Lex Portus*. 2017. № 3 (5). С. 35–48.
8. Порядок денний асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію. Урядовий портал. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/imported_content/news/doc_248012532/UA_15-1%20final.pdf

9. *Про добровільне об'єднання територіальних громад.* Закон України № 157-VIII від 5 лютого 2015 р. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
10. *Про засади державної регіональної політики.* Закон України № 156-VIII від 5 лютого 2015 р. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
11. Рада ухвалила закон для завершення децентралізації. *Укрінформ.* 17 листопада 2020 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3137893-rada-uhvalila-zakon-pro-georganizaciju-gromad-i-rajoniv.html>
12. *Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.* Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Микитина В. П., Павлова Л. І.

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Збройний конфлікт на Сході України, який був розпочатий у 2014 році, на сьогоднішній день не отримав однозначного визначення свого статусу серед української та міжнародної спільноти. Уряди держав та представники міжнародних організацій розглядають його як інтернаціоналізований внутрішньодержавний конфлікт на території України, при цьому визнаючи збройну агресію Російської Федерації проти України. Дослідники міжнародних конфліктів з різних країн вказують на «гібридний характер» російської агресії. Росія характеризується як третя сторона конфлікту, участь якої продиктована, в першу чергу її геополітичними інтересами [1]. В українських же дослідженнях, офіційних зверненнях та заявах зустрічаємося із визначенням цього конфлікту як російсько-української війни.

Не дивлячись на відмінні підходи у визначенні типу конфлікту на Сході України українськими та міжнародними фахівцями, встановлення перемир'я та подальше врегулювання ситуації є вирішенням не лише суто українських проблем, але й гарантією захисту міжнародного, в першу чергу, європейського безпекового середовища.